

24. apríl 2002

Greiðsluafkoma ríkissjóðs

Nú liggja fyrir tölur um [greiðsluafkomu ríkissjóðs](#) fyrstu þrjá mánuði ársins 2002. Samkvæmt þeim var handbært fé frá rekstri neikvætt um ½ milljarð króna samanborið við 1½ milljarð á sama tíma í fyrra. Hreinn lánsfjárfjöldur var hins vegar í jafnvægi, samanborið við tæplega 4 milljarða króna neikvæða stöðu í fyrra.

Heildartekjur ríkissjóðs námu 55½ milljarði króna og hækka um 1½ milljarð frá fyrra ári, eða um tæplega 3%. Skatttekjur ríkissjóðs hækka um svipað hlutfall. Til samanburðar má nefna að almennar verðbreytingar námu rétt um 9% á þessu tímabili. Líkt og í fyrra skiptir mjög í tvö horn hvað varðar þróun skatttekna. Tekjuskattar og tryggingagjöld hækka umtalsvert frá því í fyrra, eða um 9% sem er nokkurn veginn í takt við hækku launa. Skattar á vöru og þjónustu lækka hins vegar um tæplega 1% sem svarar til 9% samdráttar að raungildi milli ára. Síðustu tvö ár hafa veltuskattar nánast staðið í stað í krónutölu sem jafngildir 12% samdrætti að raungildi. Þessi þróun endurspeglar glögglega þann mikla samdrátt sem verið hefur í efnahagslífinu síðustu misseri. Samdrátturinn birtist hvergi skýrar en í bílakaupum en innheimtar tekjur af vörugjöldum á bifreiðar hafa lækkað um tæplega 60% að raungildi á síðustu tveimur árum.

Greidd gjöld nema 55,9 milljörðum króna og hækka um tæpan ½ milljarð frá fyrra ári, eða aðeins 0,8%. Greiðslur til almennra mála og félagsmála hækka samtals um 5,1 milljarð, en á móti veiga 4,6 milljarða lægri greiðslur vaxta auk 0,4 milljarða króna lækunar á greiðslum til landbúnaðarmála. Þar sem uppgjörð nær aðeins til þriggja mánaða er samanburður við fyrra ár og áætlun háður nokkurri óvissu vegna þess að greiðslur geta færst til milli mánaða.

Lántökur innanlands námu 5,5 milljörðum króna. Gjaldlagi erlendis langtímaláns var fjármagnaður með lántöku á erlendum skammtímamarkaði. Þá voru 2,3 milljarðar greiddir til Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins í því skyni að lækka framtíðarskuldbindingar ríkissjóðs. Greiðsluafkoma ríkissjóðs var jákvæð um 2,7 milljarða króna, samanborið við neikvæða 0,8 milljarða á sama tíma í fyrra.

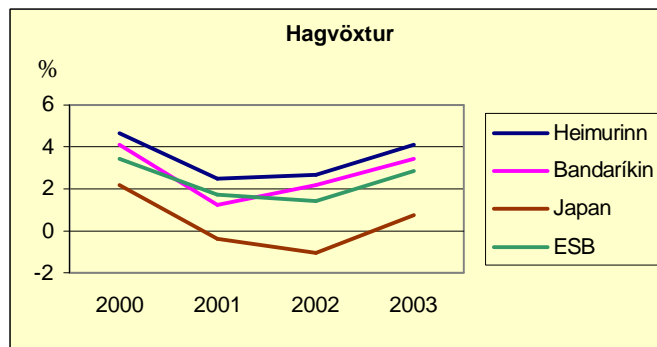
Ný spá Alþjóðagjaldeyrissjóðsins

Nýjasta spá Alþjóðagjaldeyrissjóðsins, sem birt var í tengslum við vorkund hans um síðustu helgi, er um margt athyglisverð. Samkvæmt spánni er gert ráð fyrir að botninum sé nú náð í þeirri efnahagslæð sem gengið hefur yfir heimsbúskapinn að undanförunu og að framundan sé tímabil aukins hagvaxtar. Ef þessi spá gengur eftir hefur þetta verið mildara niðursveifluskeið en flest önnur og telst varla raunverulegt samdráttarskeið.

Menn velja nú vöngum yfir hverju það er að þakka að niðursveiflan virðist ætla að verða þetta skammvinn. Tvennt ber hæst. Annars vegar að stjórnvöld hafi brugðist mjög ákveðið við niðursveiflunni með vaxta- og skattalækkunum. Þetta hefur haft mikið að segja. Önnur skýring sem hefur verið nefnd snýr að áhrifum aukins upplýsingastreymis og betri vitneskju aðila um framvindu efnahagsmála. Upplýsingar berast nú hraðar á milli og í meira magni en áður sem gerir það að verkum að fyrirtæki og einstaklingar fá mjög snemma nákvæmar upplýsingar um birgðastöðu, eftirspurn, afkomu o.s.frv. og geta því brugðist við og lagað sig að breyttum aðstæðum fyrr en ella. Þetta atriði hefur fengið síaukið vægi að undanförunu m.a. í ræðu Alan Greenspan, seðlabankastjóra Bandaríkjanna, á nýafstöðnum fundi Alþjóðagjaldeyrissjóðsins.

Meðal annarra skýringa á skammvinnri niðursveiflu eru að væntingar fyrirtækja og einstaklinga og tiltrú þeirra á efnahagslífið hafi aukist og að

niðursveiflu í framleiðslugreinum virðist vera að ljúka, þar með talið í upplýsingatæknigreinanum. Samdrætti í milliríkjavíðskiptum virðist einnig vera lokið. Þessar vísbendingar eru mest áberandi í Bandaríkjunum en þær eru einnig til staðar, þótt í minna mæli sé, í Evrópu og sumum Asíulöndum, en þar hefur bætt staða í upplýsingatækninniðnaði mikið að segja.

Ennfremur eru einnig auknar væntingar um batnandi stöðu á fjármálamörkuðum, en staðan á hlutabréfamörkuðum hefur batnað víðast hvar nema í Japan. Akoma fyrirtækja er betri og dregið hefur úr áhættufælni fjárfesta. Dollarinn hefur styrkst frekar á meðan evran hefur veikt aðeins og jenið sigið. Þá hefur verðbólguþrýstingur minnkað, bæði vegna efnahagslæðarinnar og þess hve vöruverð hefur lækkað, einkum á olfu og upplýsingatæknivörum.

Þrátt fyrir að dregið hafi töluvert úr óvissu eru enn nokkrir áhættuþættir til staðar. Þeirra á meðal er óvissa með þróunina í Japan og hvaða áhrif áframhaldandi niðursveifla þar getur haft á önnur lönd. Einnig er spurning hvort það ríkir of mikil bjartsýni á fjármálamörkuðum. Þá er enn fyrir hendi ákveðið misvægi sem ógnar efnahagslegum stöðugleika. Þetta kemur helst fram í eftirfarandi þáttum:

- > Víðskiptahalla í Bandaríkjunum á móti afgangi annars staðar
- > Lágu hlutfalli sparnaðar heimila – sérstaklega í Bandaríkjunum
- > Mikilli skuldaföfnun heimila – sérstaklega í Bandaríkjunum
- > Hugsanlegu ofmati á gengi dollarans á móti vanmati á gengi evrunnar

Að öllu samanlögðu er það mat Alþjóðagjaldeyrissjóðsins að heimsbúskapurinn hafi rétt ótrúlega fljótt úr kútnum og að það megi ekki hvað síst þakka auknum sveigjanleika í hagkerfinu, einkum hinu bandaríska, og snörum viðbrögðum stjórnvalda, t.d. með stórfelldum vaxtalækkunum á mjög skömmum tíma.

Viðræður um gerð tvísköttunarsamnings við Grikkland

Dagana 15.-18. apríl sl. var fyrsti fundur samninganefnda Íslands og Grikklands um gerð tvísköttunarsamnings á milli landanna haldinn í Reykjavík. Samningaviðræðum miðaði vel á fundinum og stefna samninganefndir landanna á að ljúka gerð samningsins síðar á árinu.

GLEÐILEGT SUMAR!

Tekjur ríkissjóðs janúar-mars			
12 mánaða breytingar, %	2000-2001	2001-2002	
Skatttekjur alls	8,8	2,9	
Tekjuskattar	19,7	8,3	
Tryggingagjöld	6,9	11,7	
Eignarskattar	20,7	-17,5	
Veltuskattar	0,5	-0,9	
Tekjur alls	8,7	2,7	

Gjöld ríkissjóðs janúar-mars			
12 mánaða breytingar, %	2000-2001	2001-2002	
Almenn mál	-1,8	22,1	
Félagsmál	20,7	13,1	
Atvinnumál	30,8	-4,0	
Vaxtagjöld	37,8	-51,7	
Önnur útgjöld	40,8	9,2	
Gjöld alls	22,7	0,8	

Greiðsluafkoma ríkissjóðs janúar-mars		
M.kr.	2001	2002
Tekjur umfram gjöld	-1548	-522
Hr. lánsfjárfjöldur	-3751	66
Afborganir lána	-6400	-10753
Br. lánsfjárfjöldur	-13902	-12938
Lántökur	13113	15634
Greiðsluafkoma	-789	2696

Ýmsar helstu hagtölur			
12 mánaða br., %			
Verðbólga- apríl 2001/02	4,5	7,5	
Kjarnaverðb.- apríl 2001/02	4,1	9,3	
Launavísitala- mars 2001/02	9,2	8,7	
Heildarvelta jan-des 00/01	8,4	12,7	
Smás.velta jan-des 00/01	1,7	6,2	
Atvinnuleysi- mars 2001/02	1,5	2,7	